

Literatura

Nejedlá, A., Stuchlík, S. 2016: Das Bronzedepot von Plaveč. *Pravěk. Nová řada* 24, 61–78.

Summary

During a surface survey in Rokytnice u Vsetína (Vsetín District), two bronze artefacts were discovered – a chisel and a pendant in the shape of a swallow's tail dated to the Late Bronze Age.

Samuel Španihel

Zdounky (okr. Kroměříž)

„Otíčka“, „Rohatec“.

Starší doba bronzová, střední doba bronzová, lužická kultura, velatická kultura. Sídliště. Plošný odkryv. Záchraný výzkum. Uložení nálezu: Archeologické centrum Olomouc, p. o.

Lokalizace: WGS-84: 49.2333533N, 17.3030592E

V rámci předstihového záchraného archeologického výzkumu před stavbou VTL plynovodu Moravia byl v únoru 2022 dokončen výzkum asi 200 m dlouhého pásu mezi silnicí III/42815 a říčkou Olšinkou, který byl ještě rozdělen železnicí Zborovice–Zdounky na dvě nestejně velké části.

Morfologie terénu byla ve zkoumaném pásu poměrně složitá, protože se nacházel na patě jižního svahu, a v severní části se ještě nacházela velká terénní deprese, která ovlivňovala stratigrafii. Na lokalitě se podařilo zachytit kromě téměř 200 zahloubených objektů i kulturní vrstvu a několik splachů obsahujících nálezy. Objekty reprezentují sídelní situace napříč celou dobou bronzovou, mimo ni je však také doloženo osídlení v období neolitu, eneolitu a doby římské.

Těžiště osídlení lokality se bezesporu nachází v mladší a pozdní době bronzové, kdy se zde objevuje nejdříve velatický stupeň středodunajské kultury popelnicových polí, který je posléze nahrazen slezským stupněm lužické kultury popelnicových polí. Starší a střední doba bronzová byla poté zastoupena osídlením s mnohem menší intenzitou. To však bylo vyváženo zajímavými movitými nálezy, mezi něž patří například dvoudílný kadlub na odlévání sekerky ze starší doby bronzové.

Literatura

Neuveдено.

Summary

A multi-period settlement located in 'Otíčka' and 'Rohatec' fields (Zdounky cadastral area, Kroměříž District) was discovered during a rescue excavation. The Bronze Age is represented in all of its phases (Early, Middle, Late and Final), with the main occupation of the site in the Late and Final Bronze Age. A two-piece mould for axe casting comes from the Early Bronze Age.

Jakub Novotný

Zdounky (okr. Kroměříž)

„Újezdy“.

Lužická kultura. Pohřebiště/hřbitov. Plošný odkryv. Záchraný výzkum. Uložení nálezu: Archeologické centrum Olomouc, p. o.

Lokalizace: WGS-84: 49.2344741N, 17.3046890E; 49.2341300N, 17.3053754E; 49.2369842N, 17.3081468E; 49.2367745N, 17.3090888E

Záchraný archeologický výzkum na lokalitě Zdounky v trati „Újezdy“ proběhl ve dnech 2. 3. – 7. 4. 2022 v rámci přípravy stavby VTL plynovodu Moravia. Lokalita se nachází na mírném jihozápadním svahu postupně klesajícím do údolí Olšinky, severozápadně od obce Zdounky. Nadmořská výška se pohybuje okolo 248–276 m.

Archeologické objekty vytvářely v rámci zkoumané plochy dvě skupiny. První, bližší temeni, reprezentují čtyři sídlištní jámy bez možnosti bližšího kulturního zařazení. Obsahovaly pouze několik málo atypických pravěkých střeptů a v jejich okolí se v ploše podařilo najít i dva kusy štípané industrie. Jde tedy zřejmě o část zatím bližší neprozkoumaného sídliště z období zemědělského pravěku.

Hlavní lokalita se nachází níže, zhruba uprostřed svahu. Jde o část žárového pohřebiště z období kultury popelnicových polí, z něhož bylo prozkoumáno 37 hrobových celků. Prozkoumané hroby lze rozdělit do čtyř kategorií. První představují jamkové hroby bez hrobové výbavy. Celkem bylo nalezeno pět takových hrobů. Šlo o menší kruhové jamky mísovité profilace s popelovou výplní s drobkou kostí. Druhou kategorií tvořilo osm hrobů, které se zachovaly pouze fragmentárně ve formě koncentrace keramických střeptů nebo kovových milodarů. V této skupině se nachází i hrob 28, který obsahoval tři bronzové náramky, jehlice s kulovitou hlavicí, drobné puklicovité nášivky, malé bronzové zlomky a jednu zlatou spirálku (obr. 30). Z hlediska milodarů šlo vedle hrobu 17 o nejbohatší hrob na lokalitě. Zároveň se oba zmíněné hroby nacházely v těsné blízkosti, je tedy možné, že původně tvořily jeden hrobový celek či spolu jinak souvisely. Třetí kategorií jsou hroby s jednou či více keramickými nádobami. Do této kategorie spadá většina prozkoumaných hrobů na lokalitě, celkem 23. Vzájemně se hroby v této kategorii lišily, a to nejen v počtu nádob, ale i ve způsobu jejich uložení a způsobu uložení kremace. Obvyklou charakteristikou bylo vložení pohřbu do jedné, často největší nádoby, kolem níž byly rozmístěny ostatní nádoby. V několika případech byla nádoba s pohřbem překryta

Obr. 30. Zdounky, „Újezdy“. Nálezová situace hrobu 28. Foto V. Záhorák.

Fig. 30. Zdounky, 'Újezdy'. Archaeological context of Grave 28. Photo by V. Záhorák.

obrácenou mísou. Doprovodné nádoby stály obvykle dnem dolů. Časté bylo ale i sekundární zničení nádob s pohřby, pravděpodobně zemědělskou činností, takže se zachovala pouze dna nádob. U některých z nich bylo možné uprostřed pozorovat proražený otvor, „dušník“. V případě hrobu 8, tvořeného pozůstatky čtyř keramických nádob, se vlastní kremace nacházela mimo keramické nádoby. Zjevně byla takto uložená záměrně. Součástí hrobu byl i protáhlý jantarový korálek a zbytky minimálně jednoho dalšího. U hrobu 16, tvořeného pěti keramickými nádobami, byla kremace uložena na dně masivní, více než půl metru hluboké zásobnice. Nádoba byla původně ještě větší, hrdlo bylo ale zničeno orbou a mechanickou skrývkou plochy. Zatímco tato nádoba byla zahlobubena hluboko do země, uložení ostatních nádob v hrobu bylo daleko mělké. Unikát na lokalitě představoval hrob 17, kde na ploše téměř 2 × 2 m bylo uloženo více než 16 keramických nádob (obr. 31). Uprostřed se nacházela menší koncentrace keramických střepů, které byly pozůstatkem neurčitěho množství dalších nádob. Zároveň není jisté zda, vzhledem k jejich fragmentární povaze a blízkosti uložení, netvořily hroby 23 a 28 s tímto hrobem původně jediný celek. Kromě na lokalitě ojedinělého množství keramických nádob obsahoval tento hrob

Obr. 31. Zdounky, „Újezdy“. Bohatý hrob s velkým množstvím keramických nádob. V nádobě 1 byla uložena kremace a bronzové milodary. Foto V. Záhorák.

Fig. 31. Zdounky, „Újezdy“. A rich grave with a number of ceramic vessels. A cremation burial with bronze offerings was deposited in Vessel 1. Photo by V. Záhorák.

Obr. 32. Zdounky, „Újezdy“. Hrobová jáma s částečně zachovanou vnitřní konstrukcí. Foto V. Záhorák.

Fig. 32. Zdounky, „Újezdy“. A grave pit with a partially preserved interior structure. Photo by V. Záhorák.

i velké množství bronzových milodarů. Uloženy byly v jedné z nádob spolu s kremací. Postdepozičně došlo k převržení této nádoby, a proto byly milodary i pohřeb částečně mimo nádobu. Bohužel se u tohoto hrobu nepodařilo zachytit hrobovou jámu, a proto nelze říct víc o původním rozložení hrobu. Poslední kategorii zastupuje jediný hrob, u něhož se podařilo částečně zachytit hrobovou jámu spolu s vnitřní konstrukcí hrobu. Šlo o obdélnou jámu v ose přibližně jihovýchod–severozápad, u níž byly v rozích východní strany dvě masivní sloupové jamky s průměrem přes půl metru a hloubkou až 60 cm (obr. 32). Na západní straně byla výplň hrobové jámy nerozeznatelná od podloží, nelze proto s jistotou určit, zda se podobná konstrukce nenacházela i na této straně. Inventář hrobu nebyl ničím zajímavý, tvořily ho fragmentární pozůstatky zřejmě čtyř nádob, kremace byla rozptýlena ve výplni. Analogické hroby byly prozkoumány již na pohřebišti v Moravičanech, kde byly řazeny k nejstaršímu, mohylovo-lužickému období (Nekvasil 1982).

Keramický inventář hrobů odpovídá kultuře lužických popelnicových polí. Větší chronologickou citlivost vykazují bronzové artefakty. Přítomnost jehlice s českou profilací v jednom z hrobů a nálezy nášivky (*tutuli*) v dalším řadí minimálně část pohřebiště do stupně BD, horizontu Drslavice (Salaš 2005, 117).

Při úpatí svahu v blízkosti toku Olšinky byla pracovníky Archeologického centra Olomouc, p. o., prozkoumána polykulturní sídlištní lokalita, jejíž jedna komponenta spadala rovněž do mladší doby bronzové. Potenciální vzájemný vztah obou lokalit nelze vyloučit, proto bude předmětem dalšího studia.

Literatura

Nekvasil, J. 1982: *Pohřebiště lužické kultury v Moravičanech. 1. Text.*

2. *Katalog.* Fontes Archaeologiae Moraviae XIV(1), XIV(2). Brno: Archeologický ústav ČSAV.

Salaš, M. 2005: *Bronzové depoty střední až pozdní doby bronzové na Moravě a ve Slezsku I. Text; II. Tabulky.* Brno: Moravské zemské muzeum.

Summary

A series of archaeological sites was discovered during a watching brief carried out in relation to the construction of the Moravia high-pressure gas pipeline. The largest excavated site was in ‘Újezdy’ field (Zdounky cadastral area, Kroměříž District) with the features concentrated in two areas. The first, closer to the top part, was represented by four settlement pits (culturally further undetermined). The main site was located lower and consisted of a cremation burial ground of the Urnfield culture. In total, 37 graves were examined (Fig. 30–32). The pottery finds from graves correspond with the Lusatian Urnfield material culture. The bronze artefacts are more chronologically sensitive – a find of a specific pin in one of the graves and a bronze plate (*tutuli*) in another grave date at least a part of the cemetery to the BD phase (Drslavice horizon).

Vít Záhorák